

Hirundo

ORNITOLOOGIASEKTSIOONI TEATED

Tartu

Nr. 3

Mai 1989

METSVINDI PESITSUSBIOLOOGIAST PESAKAARTIDE PÕHJAL
 On the Breeding Biology of *Fringilla coelebs* on the basis
 of Nest Cords

Kaja Metsaorg-Peterson

Käesolev uurimus põhineb Eesti Looduseuurijate Seltsi ornitoloogiasektsiooni liikmete ja usaldusmeeste poolt täidetud pesakaartidel.

Autori käsutuses oli 646 pesakaarti aastatest 1943–1987. Andmetöötlus toimus IBM-PC/AT/286 personaalarvutil, Andmepanga koostamiseks ja töötlemiseks kasutati dBase III PLUS, statistilisteks arvutusteks STATGRAPH vers. 2.6.

Metsvindi pesitsemise kohta laekunud materjali ajaline jaotus selgub tabelist 1.

Tabel 1

Laekunud pesakaarte aastatel 1943–1987

1943	N=12	1961	N= 9	1970	N=27	1979	N=19
1950	N= 2	1962	N= 4	1971	N=32	1980	N=22
1951	N= 1	1963	N= 1	1972	N=13	1981	N=13
1952	N=12	1964	N=20	1973	N=15	1982	N=16
1953	N= 3	1965	N=20	1974	N=58	1983	N=13
1954	N= 1	1966	N=12	1975	N=74	1984	N=15
1955	N= 1	1967	N=36	1976	N=60	1985	N=15
1959	N= 4	1968	N=14	1977	N=37	1986	N=11
1960	N= 4	1969	N=15	1978	N=29	1987	N= 2

Tublimad pesakaartide täitjad on olnud Endel Edula (88 kaarti), Heinrich Veromann (42), Heiki Veromann (41), Ülo Lemmik (39), Tenno Laur (38), Aavo Põlenik (37) ja Laurits Leedjärv (26), kes on paarikümne aasta vältel seksioonile tõhusat kaastööd teinud ja kelle kogutud andmed alles ootavad põhjalikku läbitöötlust ja analüüsimist.

Lisaks nimetatutele on 10 ja enam pesakaarti täitnud K. Kallaste (18), J. Neiland (15), A. Ots (15), I. Aruoja (14), T. Saat (14), V. Lilleleht (13), E. Leibak (13), V. Masing (12), J. Seene (12), E. Klaus (12), J. Luppe (12), I. Leuhin (10) ja I. Lind (10).

Suurem osa 646-st kaardist on täidetud Tartu (193), Viljandi (111) ja Pärnu (94) rajoonis. Ülejäänud piirkondadest on metsvindi kohta laekunud materjali suhteliselt vähem (eriti kasinalt Viru-, Võru-, Lääne- ja Saaremaalt).

Metsvindi pesitsemist erinevates biotoopides iseloomustab tabel 2.

Metsvindi pesade jaotus erinevates biotoopides Tabel 2

I Loodusmaastik	Pesi	%	II Kultuurmaastik	Pesi	%
	331	61.4		206	38.6
<u>Mets:</u>	295	54.9	<u>Inimashula:</u>	202	37.6
☒ segamets	109		☒ linn	169	
☒ okasmets	107		sh. kalmistu	147	
sh. männik	41		☒ üksiktalu	26	
sh. kuusik	40		☒ maa-asula	7	
☒ lehtmets	79		<u>Viljelusmaa</u>	3	0.6
sh. leplik	54		<u>Istandik:</u>	1	0.2
sh. laialehine mets	6		<u>Karjäär:</u>	1	0.2
<u>Pöösastik:</u>	13	2.4			
☒ kuusenoorendik	5				
☒ pajustik	3				
☒ kadastik	3				
☒ männinoorendik	1				
☒ seganoorendik	1				
<u>Puisniit:</u>	11	2.0			
<u>Soo:</u>	9	1.7			
<u>Rand/saar</u>	2	0.4			

Pesa asukoha järgi jaotusid metsvindi pesad järgmiselt: okaspuudel 317 (kuusel 195, männil 71, elupuul 28, kadakal 11, lehisel 9, nulul 2, ebatsuugal 1), lehtpuudel 269 (kassel 56, lepal 44, pihlakal 19, õunapuul 18, toomingal 17, sarapuul 17, pajul 16, sirelil 14, tammel 13, pärnal 12, vahtral 11, paplil 7, saarel 6, jalakal 5, leedril 3, kirsipuul 3, haaval 2, ploomipuul 2, pirnipuul 1, pooppuul 1, künnapuul 1. Kokku paiknes 603 pesast 54% okaspuudel (317) ja 46% lehtpuudel (269).

Metsvindi keskmine pesa kõrgus maapinnast oli 3.41 m (Tabel 3).

Tabel 3

Metsvindi pesade kõrgus maapinnast						
Kõrgus vahemik	Pesi	%	Kõrgus vahemik	Pesi	%	
0.4-1.0 m	17	2.8	4.1-4.5 m	29	59	9.6
1.1-1.5 m	47	167	4.6-5.0 m	30		
1.6-2.0 m	120	27.3	5.1-5.5 m	13	28	4.6
2.1-2.5 m	100	184	5.6-6.0 m	15		
2.6-3.0 m	84	30.1	6.1-6.5 m	7	20	3.3
3.1-3.5 m	51	104	6.6-7.0 m	13	8	1.3
3.6-4.0 m	53	17.0	7.1-7.5 m	2		
			7.6-8.0 m	6		

Kõrgus vahemik	Pesi	%
8.1-8.5 m	1	5
8.6-9.0 m	4	0.8
9.1-9.5 m	2	9
9.6-10.0 m	7	1.5
11.0-15.0 m	6	1.0
16.0-23.0 m	4	0.6
Kokku:	611	100

Pesa kõrguse sõltuvus biotoobist oli järgmine: loodusmaastikus asunud metsvindi pesade (N=400) kõrgus oli maapinnast keskmiselt 2.90 m, s.o. 1.15 m madalamal kui pesad, mis asusid antropogeenses maastikus (h=4.05 m; N=206).

Metsvindil on kaks kurna aastat, Hukkunud kurna asemele munetakse uus. Munemine algab mai esimesel dekaadil (varasemad kuupäevad langevad aprilli lõpupäevadele). Kõige varasem munemise algus 28. aprill on fikseeritud kahel korral (1953. ja 1977.a.). Munemine kulmineerub kuu teisel dekaadil. Esimese muna munemise keskseks kuupäevaks oli 16. mai, mil munemist oli alustatud pooltes pesades (N=121).

Täiskurna võib leida ajavahemikul 30. aprillist 16. juunini. 28. maiks oli munemine lõpetatud 50% pesades (N=402). Ajavahemikul 16. maist kuni 28. maini oli täiskurn juba 20% pesades.

Täiskurna keskmiseks suuruseks oli 4.76 muna (N=277). Kurna suurus jaotus järgmiselt:
2-munalisi kurni 1, 3-munalisi 12, 4-munalisi 57, 5-munalisi 187, 6-munalisi 19 ja 7-munalisi 1. Seega moodustavad 5-munalised kurnad 60.4% kõigist metsvindi kurnadest (N=277).

Esimesed pojad kooruvad mai teisel dekaadil. 9. juuniks oli pooltes metsvindi pesades koorunud esimene poeg (N=39). Poegade staadium, s.o. ajavahemik, mil võib leida poegadega pesi, vältab metsvindil mai esimesest dekaadist kuni juuli viimase dekaadini. Kõige varasemaks poegade koorumise kuupäevaks oli 12. mai (1980.a.); poegadega metsvindi pesa on leitud veel 1. augustil (1978.a.). Metsvindi poegade massiline koorumine leiab aset mai viimasel ja juuni esimesel dekaadil, mil koorunud poegi on 55.1% pesades.

Poegade pesast lahkumine kestab 27.05-2.08. 21. juuniks olid pojad lahkunud pooltest pesadest (N=81), 70% pesadest oli tühjenenud 30. juuniks.

Igast metsvindi kurnast koorub keskmiselt 2.25 poega (N=333), lennuvõimestub keskmiselt vaid 1.08 poega (N=281). Pesi, kus lennuvõimestub vähemalt üks poeg, on metsvindil 30.1% (302-st pesast 91).

Mädamunade arv kurna kohta oli keskmiselt 0,17 (N=120).

Metsvindi pesitsusedukust ja pesitsemise ebaõnnestumise põhjusi iseloomustab tabel 4.

Tabel 4

Metsvindi pesitsustulemused

* Õnnestunud pesitsemine (N=91)

	N	%
pojad pesast lahkunud	79	26.2
pojad on lahkumisvalmid	8	2.6
poegi vaadeldakse ümbruskonnas	4	1.3

* Ebaõnnestunud pesitsemine (N=211)

tühi ja lõhutud pesa	104	34.4
terve, kuid tühi pesa	49	16.2
munad hüljatud	22	7.3
munad katki	11	3.6
pojad vigastamata, kuid surnud	7	2.3
pesa rüüstatud inimese poolt	6	2.0
pesa kadunud	4	1.3
pojad vigastatud ja surnud	3	1.0
pesa hukkunud ilmastiku tõttu	2	0.7
pesa alla kukkunud	2	0.7
vanalind surnud	1	0.3

 Kokku: 302 100

* Pesitsustulemus teadmata (N=344)

Nagu nähtub tabelist 5, jäävad pesitsustulemused vaatlejaile enamasti teadmata. Ebaõnnestunud pesitsemise korral jäi 153-juhul samuti põhjus teadmata, sest märgete "terve, kuid tühi pesa" ja "tühi ja lõhutud pesa" põhjal võib teha vaid oletusi. Tihti on pesade rüüstajateks linnud (harakas, pasknäär jt.) või loomad (kass, orav jt.). 204-st pesitsuse ebaõnnestumise juhust katkes pesitsemine munastaadiumis 174-juhul ja pojestaadiumis 30-juhul.